מאבגמיי פ״ב מהל׳ שכנים הל' יד סמג עשין פב ו"ע ח"מ סי' קנו סעיף א: ה ו מיי' שם הל' י טוש"ע שם סעיף ב:

רבינו גרשום

ע״ג הכותל ויגחין ויציץ ויראה בחלון ומלמטן צריך לנמוך ד׳ אמות שלא יעמוד זקוף על גבי הכותל ויראה בבית אלמא צניע דשמיש בבית טפי (f. מבחצר: גג הסמוך לחצר חבירו. דחצר גבוה קרקעיתה חבידו. דחצו גבווו קו קעימו ישוותה לגג חבירו צריך בעל הגג לעשות (מעשה) מעקה גבוה ד' אמות שלא יסתכל בתוד חצר חבירו אלמא היזק בתון חצו חבירו אלמא הידק ראיה שמיה הידק: לא לעולם אימא בחצר של שנים לא אמרי׳ הידק ראיה שמיה הידק ושאני התם לגבי חצר וגג ושאני התם לגבי חצר דאמר בעל החצר לבעל הגג לדידי קביעא תשמישתאי בכל לדידי קביעא תשמישתאי בכל שעה בחצרי לדידך לא קביעא תשמישתך בכל שעה לגג ולהכי בעי למיעבד מעקה: ל"א [מפיך] כולה הלכה דכיון שרצו לחלוק אם מעכב א מלעשות כותל בונין אותו בעל כרחו: כ) וטעמא דרצו לעשות כוות: סוטעמא דוצו לעשות [כותל] מש"ה בונין הא לא רצו בין שניהן אלא א' רוצה וא' מעכב אין מחייבין אותו אלמא היזק ראיה לאו שמיה אלמא היוק ראיה לאו שמיה היוק: שרצו לחצות מיבעי ליה. כלומר אם איתא דמחיצה דמתני׳ פלוגתא אמאי תני לעשות ליתני לחצות בשלמא אי אמרת גודא אמטא להכי תני לעשות דלא מיתני בלא לעשות. ומשני לעולם מחיצה לעשות. ודקא קשיא לך שרצו לחצות מיבעי ליה לא קשיא לחצות מיבעי ליה לא קשיא . דמתני׳ משתעי בלשוז בני אדם דאמרי תא ונעביד פלוגתא ואכורי ונא ונעביו פיזגונא ולעולם היזק ראיה שמיה היזק: מאי אריא דתני מתני׳ לחלוק מש״ה בונין את הכותל באמצע בעל כרחו משום היזק ראיה דהואיל דנתרצו לחלוק בונין אפי׳ לא רצו שניהן לחלוק הואיל דנתרצה א׳ מהן לחלוק בדין דנתרצה א׳ מהן לחלוק בדין אע"ג דלא נתרצה אידך משום . היזה ראיה: משנתנו כשאיז כה דין חלוקה שאין בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה מש"ה אם נתרצו שניהן לחלוק בונין את הכותל בעל כורחו הואיל דנתרצו לחלוק משום היזק . ראיה ואם לא נתרצה א' מהז לחלוק אע"ג דמעכב אידך אין לחלוק אע"ג דמעכב אידך אין בונין הואיל דאין בה דין חלוקה: תנינא. בסיפא דמְתני אימתי אמרי׳ דאין חלוקה הואיל דלית בה דין חלוקה האיל דירו בהדדין הדיקה בזמן שאין שניהן רוצין: במסיפס בעלמא. חולקין הואיל ונתרצו קמ"ל רישא . דמתני׳ דקתני כותל דלא סגי בלא כותל משום היזק ראיה: וליחוי הא רישא דמחוי׳ ולא בעי סיפא למיתני. ומשני סיפא בעי סיפא למיתני. ומשני סיפא איצטריכא לה למיתני דקתני וכתבי הקדש לא יחלוקו. משום דקא נהוג בהו מנהג בזיוז ואגב סיפא דלא סגי דלא . ליתני קתני רישא אימתי בזמן ליותי קותי רישא אימוני בומן כר: בשקנו מידן. דלא מצי למיהדר בהו: קנין דברים בעלמא הוא כלומר (אין זה) [איזה] קנין הוא עיקר כגון מתנה או מכירה או שום דבר שמראה לו החפץ שנותן סכור אור ידי החובן סבוד. למקבל וקונין מידו על כך אבי הכא שאדם אומר ניטול קנין שנחלוק כגון זה קניז דברים בעלמא הוא דלא

מאני קא משמע לן בשאין בה דין חלוקה. אע"ג דקא משמע לן דשמיה היזק ה"פ מאי קמ"ל במאי דאיירי באין בה דין חלוקה לישמעינן בשיש בה דין חלוקה [אע"ג דלא רצו] (כשרצו) פלגי הן יכולין לכוף זה את זה: בונין כופל. של אבנים: גודא. כותל ממה הא קמ"ל דאפילו באין בה דין חלוקה דאיכא למימר על מנת

לעשות גודא לא איתרנאי כדפירש לעיל: בי רצו מאי הוי ניהדרו בהו. למ"ד מחינה גודא לא פריך דאיכא למימר דקנו ושיעבדו נכסיהן לבנין הכותל ב אלא למ"ד פלוגתא לא מהני קנין דקנין דברים בעלמה הוה דלה מסיק אדעתיה שקנו ברוחות: קנין דברים בעלמא הוא. נפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף נד.) דתנן מתנה ש"ח להיות כשוחל ומוקי לה בקנו מידו התם לאו קנין

דברים הוא אלא קנין גמור הוא שמשעבד את עלמו שאם יאנם שישלם י ג רב אשי אמר כגון שהלך כו'. מימה לר"י מה בא רב אשי להוסיף וכי איצטריך לאשמועינן דחוקה מועלת כמו קנין ונראה לר"י דהא קמ"ל דאע"ג דקאמר לקמן בחזקת הבתים (דף נג.) שלא בפניו לריך למימר לו לך חזק וקני הכחד כיון שאמרו אתה תקח רוח לפונית ואני רוח דרומית והלך והחזיק לו כל אחד בשלו זה שלא בפני זה נעשה כמי שקנו מידם ברוחות אע"פ שלא אמרו וה לוה לך חוק וקניה:

ארבע אמות גובה אפותיא דה' קאי מפי לא קאי. וקקיא לר"ת הא לבינין דגריעי קאי בשלשה טפחים ועוד הא קא חזינן דקאי בגזית טפי אפורתא ותירץ דהכי קאמר טפי לא קאי כמשפט גזית שרולים בני אדם לבנותו שיעמוד ימים רבים כשבונים בגזית:

ברקםין. אומר ר״ת דטרק הוי כמו טרוקי גלי ברכות (דף כת.) וסין הוי סיני כלומר שהיה מפסיק וסוגר את הלוחות שנתנו בסיני שהיו מונחות בארון שהיה בבית קדשי הקדשים וי"מ טרקסין פנים וחוץ שאותה אמה היתה ספק אם מקודשת פנים או חוץ ולכך היו שם שתי פרוכת כדאמרינן ביומא (לף נא:): שאני התם ראיכא מפח יתירא. ה"מ לשנוי דאגב תקרה ומעזיבה קאי טפי כדאמרי׳ בסמוך: דאילטנע מינד. דברי הלנע אבל חלר החלוקה לתרוייהו קביעא תשמישתי׳ לכל אחד בחלקו כל שעה ולא עבדי בה מילי דלנעא: כיון דרצו. לחלוק. ולקמן פריך מאי איריא רצו אפילו לא רצו הרי

אבנים ובחלר שיש בה דין חלוקה ועל כרחן חולקים: וטעמא דרצו. שהתנו לחולקה בכותל אבנים הא לא רצו אין מחייבין אותו אלא מסיפס בעלמה: כדהמרי הינשי כו'. מירולה הוח: שחין בה דין חלוקה. ח׳ אמות לא יחלוקו: ובכתבי הקדש. ספר תורה שהוא בכרך אחד וכן נביאים וכתובים הכתובים בגליוו כס״ת: קנין דברים הוא. ואין חליפין קונין אלא דבר הנקנה או (0 מכר או מתנה או שעבוד קרקעות שהקנין חל עליו או מטלטלין: ברוחות. זה בורר לו חלק מזרחי וזה בורר לו חלק מערבי וקנו מידם ומעתה נקנה חלק מורחי לוה ואין לוה חלק בו וכן השני לחבירו: והחזיק. בחלקו רפק ביה פורתא וקרקע נקנה בחזקהש אחרי אשר רלו בשעת חלוקה⁹: **אריה**. חלי לבינה והלבינה ג' טפחים והאריח טפח ומחצה ועובי הכותל אריח מכאו ואריח מכאן וטפח באמלע שנותן שם טיט לחברו: לבינים ליבני. שלימות לבינה לעובי הכותל: למורשא דקרנת'. ראשי האבנים בולטות לחוץ שאינן חלקות ולהכי בעי רוחב טפח יתירא: לביני אורבי. בין דימוס שמכאן ובין דימוס שמכאן ונותן טיט באמלע: ה"ג אימא לביני דלא משפיין: ש"מ כו'. ונפקא מינה למקבל עליו לבנות כותל לחבירו: בריכסת. חבנים דקות וטיט בין שני הדימוסות: למימרה דבגוית (כו') כל ד' אמום גובה אי הוה פותיא ה' טפחים קחי וחי לח לח קחי. כדתנן במתני׳ בגזית זה נותן טפחיים ומחלה וזה נותן טפחיים ומחלה וקתני סיפא ס מחייבין אותן לבנותו עד ד' אמות ולפי חשבון זה לגובה שמנה לריך י׳ טפחים רוחב: והא אמה טרהםיו. דבניו שלמה דגזית הוה דכתיב אבני גזית (מלכים א ה) והוי שלשים אמה קומתה ואין עוביו אלא אמה להבדיל בין ההיכל לקדשי הקדשים: דחיכח טפח יתירת. ומשום החי טפח פותיח מצי לאגבוה טובא ואין לריך לתת

כדתנן במסכת מדות (פרק ד מ"ו):

לכל ארבע אמות ה' טפחים רוחב: אבל בזמז ששניהם רוצים בבנין. שהיה גובהו (0 0 מאה אמות

מוסף תוספות

א. כופין זה את זה לבנות כותל באמצע דהיוק ראיה שמיה היוק, אלא הא אתי לאשמעינן אגב אורחיה דאע"ג דלית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי תנינא וכו'. רמנ"ן, ב. דמסתמא היה למנ"ץ. ב. דמסתמא היה
יודע שקנו מידן כיון דאפשר
בקנין. לפנ"א. ג. אע"פ
בקנין. לפנ"א. ג. אע"פ
אלא שמשעבר גופו לזה
החוב מעתה ולכשיהיו לו
נכסים חל שעבודו מעתה.
מוס' ממומו מד: T. דאינו
זורה רעול אחרית אלא רייו
זורה רעול אחרית אלא רייו
זורה רעול אחרית אלא רייו זוכה בשל אחרים אלא בירור חלקים בלחודא הוא. לשנ״6. ה. שאין דין חלוקה כדין מכר או מתנה. לנגו יונה.

דאיצטנע מינך לישנא אחרינא אמרי לה סברוה מאי מחיצה פלוגתא 60 דכתיב יותהי מחצת העדה "וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כורחן אלמא יהיזק ראיה שמיה היזק מחיצת (דתנן) מחיצה גורא מי מחיצת (ס הכרם שנפרצה אומר לו גדור נפרצה אומר לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קידש וחייב באחריותה ומעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראיה לאו שמיה היזק אי הכי בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אלא מאי פלוגתא אי הכי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה כדאמרי אינשי תא נעביד פלוגתא ואי היזק ראיה שמיה היזק מאי איריא רצו אפי' לא רצו נמי א"ר אםי א"ר יוחנן משנתנו יכשאין בה דין חלוקה והוא דרצו מאי קמִ"ל יש דכי לית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי תנינא ∘אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן חולקין אי מהתם הוה אמינא אפילו פחות מכאן במסיפס בעלמא קמ"ל הכא כותל וליתני הא ולא ליתני הך סיפא איצטריכא ליה יוכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו יי (ל"א וכי רצו מאי הוי ליהדר

ביה אמר רב אםי א"ר יוחנן בשקנו מידו כו'

אראשמעינן בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו

לישמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא

רצו אי אשמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג

דלא רצו הוה אמינא שאין בה דין חלוקה

אפילו רצו גמי לא קמ"ל ומי מצית אמרת הכי

והא קתני סיפא אימתי בזמן שאין שניהם

רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים יחלוקו מאי

לאו אכותל לא אמסיפס בעלמא ליתני האי

ולא ליתני האי סיפא אצטריכא ליה ובכתבי

הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו):

במאי אוקימתא למתני' בשאין בה דין חלוקה

אי בשאין בה דין חלוקה כי רצו מאי הוי

נהדרו בהו א"ר אםי א"ר יוחנן ישקנו מידן

יוכי קנו מידן מאי הוי קנין דברים בעלמא הוא

הבשקנו מידן ברוחות רב אשי אמר ∘יכגון הבשקנו

שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק: מקום שנהגו לבנות כו': יגויל אבני דלא משפיא גזית אבני דמשפיא דכתיב ²כל אלה אבנים יקרות כמדות גזית ₪(וגו') כפיסין ארחי לבינין ליבני אמר ליה רבה בריה דרבא לרב אשי ממאי דגויל אבני דלא משפיא נינהו והאי מפח יתירא למורשא דקרנתא דילמא פלגא דגזית הוא והאי מפח יתירא לביני אורבי הוא כדקאמרינן כפיסין ארחי לבינין ליבני והאי טפח יתירא לביני אורבי אמר ליה ולימעמיך כפיסין ארחי מנלן אלא גמרא גמירי לה גויל נמי אבני דלא משפיא גמרא גמירי לה איכא דאמרי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי ממאי דהאי כפיסין ארחי נינהו והאי מפח יתירא לביני אורבי דילמא מאי כפיסין אבני דלא משפיין והאי מפח יתירא למורשא דקרנתא כדקאמרינן גויל אבני דלא משפיין גזית אבני דמשפיין והאי מפח יתירא למורשא דקרנתא אמר לְיה ולימעמיך גויל אבני דְלא משפיין מְנלן אלא גמרא גמירי לה הכא נמי גמרא גמירי לה אמר אביי שמע מינה כל ביני אורבי מפח הני מילי במינא אבל בריכמא בעי מפי ואיכא דאמרי הני מילי בריכמא אבל בטינא לא בעי כולי האי למימרא דבגזית 🌣 דכל ד' אמות גובה אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי והא אמה מרקסין דהואי גבוה תלתין אמהתא ולא הוה פותיא אלא שית פושכי וקם כיון דאיכא מפח יתירא קאי ובמקדש שני מ"ם לא עבוד אמה מרקסין כי קאי בתלתין קאי מפי לא קאי ומגלן דהוה גבוה מפי דכתיב יגרול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון רב ושמואל ואמרי לה ר' יוחנן ור"א חד אמר בבנין וחד אמר בשנים ברוחות. דוה הקנה לזה אותו חלק שבצד רוח מזרח וזה לזה חלק שבצד רוח מערב דהיינו קנין גמור הואיל והוברר על מה קנו: רב אשי אומר מש״ה לא מצי למיהדר בהו הואיל דקני אע״ג דלית בה דין חלוקה כגון שהלך זה לאחר קנין להחזיק בחלקו דנעל גדר ופרץ כל שהוא ודאי בתר

שארן משופת ומסחתות הידה. דצי בינה כינבי ליבני, הכי קרו להו בלשון המתן. (האי) ממאי דהאי טפח יתרא מישרים הצדי בדרי ההוא טפח למרש דרך ההוא טפח לבות הור. מצי בי מרומי של הלא צבני גדות משפיא וגויל או מי שחום הוא מיל או מי שחום בינו ארבי ולא משפיא וויד בי משחם ומחומה ומשיה צדיך ליתן לכל חוד וחד ג' טפחים מושם וראי שיבו מבות ביני ארבי ביל מות ביני ארבי ביל מות ביני ארבי ביל מות ביני ארבי ביל מות ביני ארבי ביל או ארבי גדות בהיינו חצי לבינה והאי טפח יתירא דמייתר בכפיסין טפי מליבנא משום (דביה) [דביני] ארבי דלמא האי כפו יולי וממאי דהני כפיסין דקתני מחני ארבי מות ביל אן מאמרת נמי הכי כולי: אמר אביי ש"מ ממתני דקתני בכפיסים זה נותן טפחיים איכא למשמע מינה כל ביני ארבי טפה לא קאמרת נמי הכי כלי: אמר אביי ש"מ ממתני דקתני בכפיסים זה נותן טפחיים איכא למשמע מינה כל ביני ארבי מיל אק מאמרת נמי הכי כלי: אמר אביי ש"מ ממתני דקתני בכפיסים זה נותן טפחיים איכא למשמע מינה כל ביני ארבי סחל להוצ מינה כל ביני ארבי טפח ביני או שמנובל מחול וסיד אבל בריכה אהינו שים מבונבל מחול וסיד אבל בריכה אהינו שהיא מפסיק בין ההיכל לקודש הקדשים קרי ליה אמה טרקסין דעובי הכחלה הוי אמה בריכי משום מצי לאף ארביה או אל בי אמות מצי קאי הכותל אבל אי גבוה טפי מד' לא קאי בה' טפחים רוחב: והא אמה טרקסין בין לא הווה פותייה אלא "משכי אפ"מ משום דבעי לאקשויי ליה מאמה טרקסין (דבינ) [דבנו מאבני גזית ומקדש ראשון היה גבוה לי (זההוא אמה טרקסין לא הווה פותיה אלא "משכי אפ"מ שמש או ביני לאים שמה מות או שם וביניהם אמה טרקסין וליבני תרוע בי אומה בוניה שם וביניהם אמה וכוני אתלתין קאי. כלומר דעבה ה' טפחים ותו לא שאני התם הואיל ואיכא ספח יתירא על ה' טפחים מצי לא יצי גובה ל' במקדש שני מאי טעמא לא עביד אמה טרקסין לא הווה בותיה אלא "מות מות הואל ווימא מה וחום להווים לא שני מאי טעמא לא עביד אמה טרקסין. אלא פרוכת כרתנן במי הוציאו לו (יומא נא.) שתי פרוכות היו שם וביניהם אחם ביצי לא מסחים וותו לא שאני התם הואיל ואיכא מחום הואיל היום ביציה להיים ביציה של מי שמה אל א עביד אתם היום ביציה של מי מי ביציה של מי מותר את ביציה אות היום ביציה של מי מיבים ביציה של מי מיבים ביציה בי

מקדש ראשון שהיה גבוה ל׳ אמה כעובי אמה מצי קאי טפי לא קאי וחד אמר בבנין. שהיה גבוה יותר מן הראשון:

ל) ואולי צ"ל דאיניש למע בחשמיש דבים טפי מבחלרן: ב) וכראה דל"ל בועין אותו בעל כרחו משום דהיוק ראיה שמיה היוק ואימא מאי מחילה גודא וכי׳ וטעמא דכלו וכי׳]: ג) ול"ל לריך להניח באמים היוק ואימא מאי מחילה גודא וכי׳ וטעמא דכלו וכי׳]: ג) ול"ל לריך להניח באמים היוק ואימא מאי מחילה גודא וכי׳ וטעמא דכלו וכי׳]: ג) ול"ל לריך להניח באמים היוק ואימא מחילה באחר באותו בין.

ל) ול"ל דתניאו. ב) ולעיל ב. נו) [כ ל וותיא], כ) [כפיל כ. וש"כן, ג) [לקמן יא.], ד) [שם], ס"א כ"ו אינו, ו) [ב"מ טו. וש"כן, 1) (ב"מ לד), ח) [ל"ל מגררות במגרה וכן הגי׳ צערוך ערך שף צ'ן, **ט**) [קדושין בערוך ערך שף ב"ן, ש) [קדושין כו.], ') במ"א חוקה, ל) [לקמן ה.]., () [ע" תוי"ט ריט פ"ה דיומא ד"ה לבין שתי דגרס מי אמות וכתב דנתחלף בין מי למאה ע"ש], מ) ס"א ומירן מהר"ס ולפי גירסתו ל"ל כשרלו והג" שלפנינו הוא ג" מהרש"א. () [וע"ע תוס' כתובות נד: ד" אע״פ],

תורה אור השלם

ו וַתְּהִי מֶחֶצִת הָעֵרְה מָן הַצֹאן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת אֲלֶפִים וְחֲמֵשׁ מָאוּות: במדבר לא מג 2 כָּל אֵלֶה אֲבָנִים יְקְרֹת בְּמִדֹּת נְּזִית מְגֹרְרוֹת בַּמְּגַרְה מָבֵּיִת וִּמְחוּץ וִּמְמֵּשְׁד עַד הַטְפַּחוֹת וּמָחוּץ עַד הַחַצֵּר מלכים אז ט הגדולה: הַגְּרוּלָה: מלכים אז ט 3 גָּרוֹל יִהְיָה בְּבוֹד הַבָּיִת הַוָּה הָאַחַרוֹן מִן הַרִאשׁוֹן אָמֵר יְיִ 2 בְּאַחֹת וּבִּמָּקוֹם הַוָּה אָתַן שלום נאם יי צבאות: חגיבט

גליון הש"ם

גמרא כגון שהלך וה. עי׳ בתשונת רשנ״א סי׳ אלף רכ״ו :ש"לו

הגהות הב"ח

(מ) גמ' כדכתיב ותהי מחלת: (מ) עם ראימא מלי מחילה גולל כדתבן מחילת הכרס שנפרלה לומר לו גדור חזרה ונפרצה: (ג) שם מלי קמ"ל כם. כל כלייל ואות ד' נמחק: (ו) רש"י ד"ה קנין וכו' או במכר או במתנה: (ו) ד"ה נכנין שהיה גוכהו ק'. נ"ב נראה דום פוא טעות דפרי בית ראשוו רזה הוא טעות דהרי כיע נשפון היה גבוה ק"כ אמה דהיינו לי מעלייה ראשונה והבית גופיה לי ל"כ מקדש ראשון גבוה יותר וע"כ ל"ל מ' וחשיב עד העלייה דראשון לא הוה רה שלשים ושני מ' וע"ל דף נ"ח ע"ב:

מוסף רש"י

בר'. משום דבעי למיתני ובכתבי יא.). וכתבי הקדש. כ"ד ספרים והיו רגילים לכותבן בגליון כס"ת שלנו לפיכך גנאי